

Kolosai

Pauloŋe Kolosai yengât ekap kulemgum katyŋgiop.

1 ¹⁻²O bukulpne,
Yen Kolosai kapi ambolipŋe biwiyenŋe Yesu Kiristohâlen katmâ Anitâhâlen torokatmâ denŋe lâum mansai. Nâmâ Paulo. Anitâ Awoŋnenŋaŋe Yesu Kiristohât aposolo lok sâm katnekmu âi mem mansan. Otmu bukune Timoteo yâk orop tânahom manmâ gait. Yawuhât heronŋe nâŋgâyŋgim ekap yu kulemgum katyŋgiait. Kutdânenŋe Anitâŋe tihityenŋe olâkgât yuwu sâm ulitgum gamait. “O, Awoŋnenŋe, Kolosai kapi ambolipŋe biwiyenŋe Kiristohâlen katmâ mansai, yâk yengât tepge nâŋgâyŋgiuwat. Tepge nâŋgâyŋgim tihityenŋe otdâ biwi nâŋgân nâŋgânyenŋe hikuakmâ konohâk otmâ sânduk sâm gaekgât nanŋait.” Yawu sâm ulitgum gamait.

Paulo yet Timoteo yâkŋe topŋe yukât sâm Anitâ ulitguowot.

³⁻⁵Nenŋe himbimân yâhâm manman kârikŋan manmâ yâhânom yakât Anitâŋe bunewâk pat kuningiop ya biatbuapŋat dop âlâ ki tap. Yakât den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwi nâŋgân nâŋgânyenŋe Yesuhâlen katmâ yâkâlen torokatbi. Torokatmâ ikŋe komolipŋaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyenŋe menduhuakmâ konohâk otmâ manmâ gai yengât den pat ya nâŋgâwit. Yawu nâŋgâm yanŋak Kutdânenŋe Yesu Kiristohât âwâŋe mepaem gamait.

⁶Anitâ ikŋahâk tepŋe nâŋgâningiop yakât den pat âlepŋe ya emelâk ekyongomune nâŋgâm mem biwiyenŋan katmâ manmâ gai. Yawu nâŋgâm manmâ biwiyenŋe Yesuhâlen katŋetâ kinmap yakât yenŋe topŋe nâŋgâne sâm enŋat yâhâp ki otmâ gai. Otmu den ya yawuâk lok ondopŋe nâŋgâm mem alitŋetâ bonŋe yâk yengâlen teteop.

⁷Bukunenŋe Epararaŋe Yesuhât den ya biwiŋaŋe kepeim âi ya tuhum manmapŋe Yesuhât topŋe sâm ekyongop. ⁸Yawu sâm ekyongomu

nângânetâ bonje otmu Anitâje Wâtgât mâmânahât Heak hângângumu ge mâmâje otyingio. Mâmâje otyingimu yanâmâ buku konohâk oraŋgiwi yakât den pat sâm eknongop.

**Kolosai ambolipnaje Anitâhât topje nângâm
hengengujet sâm Anitâ ulitguowot.**

⁹Yengât den pat ya nângâm Anitâ yuwu sâm ulitgumait. “O Anitâ, gâje biwiyenân kiondâ gike topge otmu nângân nângânge ya nângânetâ keterahâk. Otmu gike Wâtgât mâmânahât Heak ya hângângurâ yâk yengâlen ge biwiyenje mem pâron pilâmu gike nângân nângânân manmâ yâhânomai. ¹⁰Yakât Kolosai ambolipnaje Yesu Kutdânenjahât den lâum manmâ gaŋetâ bonje yâk yengâlen tetemu manmanyenje ekdâ ârândâŋ otbuap. Yawu otmâ manmâ yâhânetâ nângân nângânyenje tipije tetemu emelâk topge tipije nângânetâ keterahop ya wangim nângânetgât nanŋan. ¹¹Otmu gâje mâmâje otyingirâ gâhât wâtgan kinmâ umatje yu me ya teteyingiwuap yan biwiyenje ki houŋ sâwuap. Otmu lok bâleje âlâ me âlâje itoŋ galaŋ otyinginetâ yan yâk yengât ki nângâm bâlenomai. Yâkje biwiyenje gâhâlen konok katmâ herenje otmâ manjetgât nanŋan. ¹²⁻¹⁴Omoŋ bâlenjahât amboŋaje nen omoŋgât pat otnehât nângâmap. Yâkje mem bâlenenekmapgât gâhât nange Kiristone tihitnenje olâkgât mem dâinenekmâ laŋinŋan katnenekdâ mansain. Yâhâ Kolosai bukulpine yâk orowâk biwinenje Kiristohâlen katmunje mâmâje otningirâ pat kuningion yakât bulâje menomgât sâm ningion. Yamâ holaŋnenekmâ laŋinŋan katnenehongât yakât biwinenŋaje herenje otmâ mepaeheksain.” Yawu sâm yengât nângâm netje haoŋmâ ârândâŋ Anitâ ulitgumait.

Kiristo yet Anitâ yâk yetgât dopyetje yamâ dop konohâk.

¹⁵Bulâŋanâk Anitâ yamâ ki ekmain. Yâhâ nanje Yesu Kiristo yamâ kunnenje manâkgât hângângumu gemu ekbin. Âwâ nan yâk yetgât dopyetje yamâ dop konohâk. ¹⁶⁻¹⁷Yawu gârâmâ Yesuâmâ Anitâhât laŋambâ ki sâmu teteop. Yâhâmâ hânân yuân wahap topje topje tetem sambe sambe otmâ imu ekmain ya ki tetemuâk topŋambâek embâŋambâek orowâk tatmâ gaowot. Tatmâ gamutâ nanŋaje âwâŋahâlen kândiwahom himbimân aŋelo topje topje ki yekmain ya katyehop. Otmu hânân âliwahap topje topje ya gurâ kerehâk yâkje konok kalop. Yawu otmâ âliwahap yu ya embâŋân tetem gaop. Otmu yiwereje yu tetem gap. Otmu hâmbâi tetem yâhâwuap yakât kunje yamâ yâk konok. Me himbimân tap, me hânân yuân tap, me hân kâlehen tap, ya yengât kunyenje yâk konohâk. Yâhâmâ âliwahap topje topje katmâ tihityenje otmâ gamap. ¹⁸Yakât otmâ nen kerek yâkât komot manmunje yâkjeâmâ kunnenje tatmap. Kunnenje tatmâ mâmâje otningimu nenâmâ yâkât lauje otmu kâi bâteje otmâ tem lâuwangim gamain.

¹⁹Anitâñe ikñe engatñeâk otmâ yan ikñe nanñe orop dop konohâk oawot yakât nâñgâmu ârândân olop. ²⁰Yâhâ yu me ya ehekñe, me ki ehekñe, himbimân tap, me hânân tap, me saruân âlâlâ tap ya kerek menduhuakmâ Anitâ ikñan torokatnehât nâñgâm nanñe hâñgângumu giop. Gemu yan nengât tosanenñahât otmâ howanân kuñetâ muop. Yawu gârâmâ Anitâñe kaok nâñgâningim sâp patoen menenekmâ orowâk tatmâ yâhâmbisâingât pat kuningiop.

²¹Otmu yen emelâk Anitâ betbangim nelâmâk manmâ gawi. Otmu benñe nâñgâm bâlewanñim orotmeme kingoñ otmâ manminiwi. ²²Yawu otmâ manminiwi yamâ benñe yeñe Anitâhât senñan koko salehâk kinnomai. Yawu kinñetâ yan kasalipyenñe hakyenñan sâne sâmb otñetâ hâi hâiñe otmu pilânomaihât Anitâñe nanñe hâñgângumu ge muop. Nanñe muop yakât otmâ Anitâñe yeñgât kaok nâñgâmap. ²³Otmu Kiristohât den pat âlepñe ya Eparanñe ekyongomu nâñgâm biwiyenñan mem katbi. Yakât otmâmâ yâkât den pat yakât bulâñe ya yeñgâlen gulip otmapgât biwi yâhâp ki otmâek biwiyenñe yâk hikum manmâ yâhânomai.

Pauloñe Kiristohât tem lâum hâhiwin kakñan manmâ gaop.

Otmu nine topne sâmb tetemune nâñgâñet. Yâkât den pat âlepñe ya lohimbi hân torehen torehen hârokñe nâñgâñet sâmb hânñan kulemñan ari den ya sâmb tetem ekyongowehât âi sâmb nihiop. ²⁴Otmu yeñe biwiyenñe yâkâlen kepeim manñetgât sât gum manmu kuñetâ muop. Mum yahalop ya ekmunñe bonñe otmu denñe lâum manmâ gain. Otmu yâk hâhiwin wañetâ miop yawuâk nen gurâ hâhiwin ninginñetâ mem mansain. Yawu gârâmâ hâhiwin nihim gai ya nâñgâñetâ ârândân olâkgât nâñgâm sât gum pâku lohimbi yeñgâlen ari âi yu tuhum mansan. Yakât ki nâñgâmunne bâleap. ²⁵Otmu den yan ya yâhâpñe sâwe. Lohimbi hânñan kulemñan manmâ biwiyeñe Kiristohâlenâk katmâ manmai ya yeñgât hoñ bawa otbehât Anitâñe âi yu sâmb nihiop. Yâhâ yeñe yâkât den topñambâek nâñgâñetâ biwiyenñan hâumu bulâñe teteyingîâkgât sâmb nihiop. ²⁶Otmu embânñambâek den yakât topñeâmâ amokñan talop. Yakât otmâ lohimbi nombotñe yeñe nâñgân nâñgân watmâ den yakât topñe nâñgâne sâmb hâum pâpgum gawi. Yâhâ sâp yiwereñeâmâ Anitâhât topñe ya nen gurâ kerek nâñgâmunñe keterahâkgât teteningiop.

²⁷⁻²⁸Den sâmb teteningiop yakât topñe yuwu. Anjoân Anitâñe Yura lohimbi nengât sâmb himbimgât manman kârikñahât pat kuningiop. Yawu gârâmâ yen Anitâhât topñe ki nâñgâm mansainñe orotmemeyenñe bâleñe pilâmb biwiyeñe Kiristohâlen katñetâ kinmâ yâhâwuap. Yakât otmâmâ nengât pat kuningiop ya yawuâk yen kuyingiwuapgât dop tap. Den yukât topñe yawu. Otmuâmâ Anitâhât den âlepñe nandoroñe ya lohimbi nombotñe ki nâñgâmai yâk yeñgâlen den yañe tetem sambe sambe otmâ arimu nâñgâñetgât nâñe

biwine Yesuhâlen katmâ torokatmâ ekyongom gan. Yawu gârâmâ lohimbi kerekne nanngain sâam otmaihât Yesuhât topnje sâam holarjmunne iknjak nanngâmap dop yawuâk nanngâm yanâmâ Anitâhât senjan koko salehâk kinjet sâam otman. ²⁹Yawu kinjelâk nanngâm nâne biwinane nanngâm âi ya mem gan. Yuâmâ Kiristohât wâtjan kinmâ tuhumune ârandân otmap.

2 ¹Otmu torokatmâ sâamune nanngânet. Yen otmu Laorika kapi ambolipnje nombotje orop biwiyeje konok otmâ Yesuhâlen katbi. Ya yengâlen ki takamune enjakbin. Otmu nombotje gurâ yawuâk ki yekban. Yen kerek yengât nanngâm âi yu tuhumune hâi hâine otmu sât gum manmâ gan. ²⁻³Anitâne ikje nanngân nanngân ya embânânâk ki sâam teteop. Yâhâ yiwerejeâmâ nanngân nanngânne bulâne yamâ Kiristohâlen teteop. Nanje hânngângumu ikje nanngân nanngân ya sâam teteop. Otmu yâkne sâam teteop ya yeje nanngâm henngunjetgât ekap yu kulemgum katyinjian. Yakât otmâmâ yen Laorika kapi ambolipnje orowâk biwiyeje orotok sâamapgât buku konohâk oranjim biwiyeje hikuakmâ manjetgât nanjan. Yawu otmâ mannomai yanâmâ Anitâ yet Kiristo yetgât topyetje nanngâm henngunomai sâam biwinane hikuyekmâ mansan.

⁴Otmu lok âlâ me âlâne den perâkne sâam biwiyejan kiojetâ ya nanngânetâ bulâne otmu yan biwiyeje orotok sâamapgât den sâam aran yu biwiyeje hikunjetgât nanjan. ⁵Nâneâmâ kâlepehen mansan. Yawu gârâmâ yen orop biwinenjan kepeiakmâ konohâk otmu mansain. Otmu yeje biwiyeje Kiristohâlen tijâk kepeim manmâ gai yakât den pat nanngâm biwinane herone otmâ nanngâyinjim mansan.

Kiristohât tem lâum yâkât amutgenâk mannom.

⁶Otmu yakât sâawe. Anjoânâk yen Yesu Kiristone kunyeje talâkgât sâam yâkâlen torokatmâ manmâ gawi. Otmu yawuâk yâkât amutgen manmâ yâhânomai. ⁷Yakât otmâmâ nâne den âlâen hâum sâamune nanngânet. Nak nombotje gihit kândârâne gemu tij tij sâamu ekmain. Yen gurâ yawuâk Kiristohâlen torokalakmâ tij tijâk mannomai. Otmu Eparane yakât topnje emelâk sâam ekyongop. Ekyongomu nanngânetâ bulâne otmu herone otmâ Anitâ mepaem gawi. Yawuâk wetgum mannomaihât nanjan.

⁸Otmu sâp yiwereje yuâmâ lok perâkne yaje den tânjât sâam kâityongonetâ biwi nanngân nanngânyene yan arimapgât tijâk galemahom mannomai. Den yamâ emelâk tâmbâlipyenane alahum yanak tetem mum gawi. Den yaje Yesu Kiristohât den orop ki lâuaksawot.

⁹⁻¹⁰Nangai. Anitâ iknjahâk Kiristo oap. Benje yawuâk Kiristone gurâ iknjahâk Anitâ oap. Den konohâk oawot yakât otmâmâ anelo me weke bâlene topnje topnje Kiristohât amutgen mansai. Otmu Kiristone himbimâmbâ ge lok otmâ manop. Yakât otmâmâ nenje yâkâlen torokatmâ yâkât wâtjanâk kinmunje dopnenjan oap. Yan âlâ me âlâ torokatmâ otnomgât dop âlâ ki tap.

¹¹Otmu yakât topŋe yuwu sâmunne nâŋgâŋetâ keterahâk. Naom titipâ lok otmâ lepat nâŋgân nâŋgân ya pilâm oponân ari ine sâm otmâi. Yakât dopŋeâk nenŋe nâŋgân nâŋgânnenŋe hâŋgiŋe ya pilâm Kiristohâlen torokatbin. Yawu gârâmâ manmannenŋe hâŋgiŋe ya mem miwirikunomgât dop âlâ ki tap. Ya ki orotŋe. ¹²Otmu yakât topŋe âlâ torokatmâ sâwe. Kiristo mumu hân kâlehen hangujetâ manmanŋe bialop. Yakât dopŋeâk toen mem katyekbiân manmanyenŋe hâŋgiŋe biatyŋgiop. Otmu torokatmâ sâwe. Anitâ wâtŋe pato tatbaŋgiapŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahalop. Yanâmâ manmanŋe âiŋe tetewaŋgiop. Yakât dopŋeâk toen mem katyekbi yakât kakŋan Anitâŋe manmanyenŋe âiŋe yŋgiop. Yakât otmâmâ manmanyenŋe hâŋgiŋe ya ki torokatmâ miwirikum manŋetgât naŋan.

¹³Yawu gârâmâ emelâk yeŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâm yan yu me ya otŋetâ bâlem gaop. Yawu otbi yakât otmâ hemgât pat otmâ gawi. Yawu gârâmâ yiwereŋe yuâmâ biwiyenŋe Kiristohâlen katmâ manmâ gai. Yawuhât Anitâŋe meyekmâ tosayeŋe pilâm himbingât pat kuyŋgim Kiristohâlen torokatyehop. ¹⁴Yakât otmâ yuwu sâmunne nâŋgâŋet. Moseŋe girem den sâm teteop yamâ târârâhâk lâunomgât dop âlâ ki tatningiap. Nen kerehâkŋe den ya lâum hâum pâpŋum gawin. Umatŋe yawu teteningiop yakât matŋeâmâ Anitâŋe sâmu Kiristo ya nengât tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmâ howanân kuŋetâ muop. ¹⁵Mum yahalop sâp yan Kiristoŋe weke bâleŋe, me emet amboŋe, me senduk banearâ, me susun, me âi weke, me senŋe âlâlâ, sâtŋe metŋe topŋe topŋe kerek mem ge katyehop. Mem ge katyekmâ mem topyeŋe tetekŋan tuhuyekmu yâk yeŋgât dop ki olop.

¹⁶Yawuhât bukulipyenŋe yu ya âlâlâ ki neŋet sâm, me ki meŋet sâm, me hilâm kâmbukŋe tat tatgât sâp yan tatmâ nâŋgâŋet sâm yakât samut karangimai yaŋeâmâ ki ârândânŋ otmap. Yamâ wongât? Yuwuhât. ¹⁷Manman yawuya yamâ manman tawi tawiŋe. Manman ikŋe bonŋe amboŋeâmâ Yesu Kiristo ikŋak oap.

¹⁸Otmu lok nombotŋeŋe taka yuwu sâm ekyongonŋetâ yâk yeŋgât den ki nâŋgânomai. “Nenŋe Anitâ tâŋ tâŋâk ulitgunomgât mâtâp âlâ ki tap. Yakât otmâmâ aŋelolipŋeŋe nengât sâm Anitâ ulitgunŋetgât yâk mepaeyekne. Yawuhât yawu sâm nenŋahât nâŋgâmunŋe gemu aŋelo yeŋgât nâŋgâmunŋe yahalâk. Yawu otmunŋeâmâ Anitâŋe nenekmu âilonŋo otbuap,” yawu sâmai. Lok yawuya yeŋgât topyeŋeâmâ yuwu. Biwiyenŋe purik sâyŋgimu kulem topŋe topŋe ekŋetâ tetemap. Yakât konok otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahat yahatŋe otmap. Imbiâkbân eŋgatyenŋe kâityongomu otmâi. ¹⁹Lok yawuyaŋeâmâ nengât kunŋe Kiristo yâkât nâŋgâŋetâ tâŋât otmu betbaŋgimai. Yakât otmâ yeŋgâlen taka yuwu oain sâm kendâyŋgiŋetâ yâk yeŋgât den ya ki nâŋgânomai. Kiristoŋe nengât kunŋe tatmap. Yakât yuwu hâum sâmunne ekŋet. Lok

girawuyaŋe hahit barak manmap? Lok yawuya âlâ ki tap. Nen kerek hahit wâtŋan manmain. Yakât dopŋeâk Yesu Kiristoŋe ikŋe hahit ningimu wâtŋan kinmâ yan Anitâ tem lâuwangim manmâ yâhânom.

Lok nâŋgân nâŋgânân den tetemap ya ki lâunom.

²⁰Kiristo muop yan weke bâleŋe, me âi weke, me emet ambolipŋe, me susun, sâtŋe metŋe topŋe topŋe yawuya mem ge katyekmu yakât amutgen manmâ gai. Yakât otmâmâ yeŋe Kiristohâlen torokatbiŋak topŋe girawuhât aŋelo me âlâlâ ya yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatsap? Me topŋe girawuhât den meme den ekŋetâ bonŋe oap? ²¹Den meme den ya yuwuhât yan. Sot ukenŋe ekmâ lauyeŋe nâŋgâŋetâ “ki neŋet” sâŋ kuyiŋimai. Yawu sâŋ kuyiŋiŋetâ ekmâ ekmâ kakŋambâ “nem ekne,” yawu sâmai. Wisâŋ “ki meŋet,” sâŋ kuyiŋimai. ²²Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sot topŋe topŋe nemai ya tepyeŋan gemuâmâ tetmâ pilâmâi. Otmu senŋe âlâlâhât samut katmai yamâ loggât nâŋgân nâŋgânâmbâ tetemap. Yakât otmâ yakât ki nâŋgâŋetâ yahatbuap. ²³Otmu lok yawuyaŋe yeŋe Anitâhât aŋelolipŋe mepaeyekŋetgât sâŋ kendâyŋiŋiai. Me yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu Anitâŋe tepŋe nâŋgâyŋiŋiâkŋat iri sikumyeŋe pilâm umburuk otmâ manmâ yâhâŋetgât biwiyenŋan kioŋsai. Den yawuya sâŋ ekyongoai ya ekŋetâ bonŋe ki otbuap. Den yawuyaŋe tânyongomu manmanyenŋe galemgum hengemahonomaihât mâtâp âlâ ki tap. Yawu gârâmâ ya sâŋetâmâ nâŋgâm kâkâsuk otnomai.

Manmannenŋe yakât bulâŋe himbimân tap.

3 ¹Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahatmu manman âiŋe mem yan himbimân yâhâop. Yâhâm wâtŋe keterakmu âwâŋe Anitâ orop karangim tatmawot. Otmu âwâŋaŋe mumuŋambâ mem yahatmu manman âiŋe miop yakât dopŋeâk Anitâŋe sâmu yeŋe manman âiŋe mem himbimân yâhânomai. Yakât otmâmâ manmanyenŋe bulâŋe himbimân tap ya miaknehâlâk nâŋgâm manŋet. ²Yawu manmâ nâŋgâm hângât wahap âlâlâ topŋe topŋe yakât ki nâŋgâŋetâ yahalâk. ³Yâhâ Kiristoŋe hângât senŋe âlâlâ topŋe topŋe tap yakât nâŋgâmu tâŋât otmu muop. Yengu yawuâk otnomai. Kiristohâlenâk torokatŋetâ Anitâŋe manman kârikŋe yŋgiop yakât bulâŋe yâk yetgâlen tap. Ki biatbuap. ⁴Yâhâ Kiristo manman kârikŋe amboŋe yâhâpŋe âwurem ge menenekmu yâhânom. Yanâmâ Anitâŋe betyongowuap yaŋe nengât nâŋgâŋetâ sâtŋe otbuap.

⁵⁻⁷Otmu embâŋân biwiyenŋe Kiristohâlen ki katmâ torokatbiân yanâmâ orotmeme kiŋgoŋ topŋe topŋe otmâ manminiwi. Yen lok emet huhuwi. Me sen buhu buhu orangiminiwi. Me bukulipyenŋe yeŋgât imbilipyenŋe yekŋâleminiwi. Me bukulipyenŋe yeŋgât senŋe âlâlâ yu me ya ekmâ nâŋgâm biwiyenŋaŋe ya mene sâŋ hâlîm milim otmâ manminiwi. Me

dewaeak gawaeak manminiwi. Me wawi, me nem njatak, me misijem nemai, me tep umat umat otmâ manminiwi. Orotmeme yawuya otmâ manminiwi yaŋe mem bâleyekminiop. Yawu otmâ Anitâhâlen ari arihât mâtâp ya mem bâp maŋguyiŋgimapgât ya bet pilâm pesuk pilânomai. Yawu otmâ kârikŋeâk kinmâ yan biwiyene Anitâhâlenâk katmâ denŋe lâum manmâ yâhânomai. Emelâk orotmeme bâleŋe mem manminiwi ya ki miwirikum torokatmâ mem mannomai. Yawu otnomaiâmâ yakât matŋe Anitâŋe âlepŋeâk otyiŋgiwuap.

⁸ Yakât âlâ torokatmâ yuwu sâwe. Kuk kâŋguruk, me nâŋgâm bâle bâle, yawuya ki oraŋginomai. Me ki tepyeŋe kou kâlâp sewuap. Me den bâleŋe maleŋe ki hâiaknomai. ⁹⁻¹⁰ Me den perâkŋe ki sânomai, me den guruk ki otnomai, me den golâ ki gahaenomai. Otmu ki sâm mem ge karaknomai. Emelâk orotmeme bâleŋe mem manminiwi ya bet pilâm Kiristohâlen torokatbi. Sâp yan yeŋe Anitâhât nâŋgân nâŋgân watmâ yâkât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât yâkŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem pâroŋ pilâyŋgim mâmâŋe otyiŋgim gamap. ¹¹ Yawuhât nenŋe menduhuakmâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe konohân katmunŋe Yesuŋe nen kerehâk mem menduhunenehop. Mem menduhunenekmu komot konok mansain. Nen Yura lok bulâŋe hâknenne torehenŋan undip tuhuangimain, otmu yen pâku lohimbŋe hâkyeŋe torehenŋan undip ki tuhuangimai. Nen saru lok, me yen hat lok, me wosapâ wosapâ mansai. Nen gin mandu, me âwârâ mâmândâ, nen kerehâk Anitâŋe nenekmu dop konohâk oain. Mem kâsip misip ki tuhunenekmap. Mem konohâk tuhunenekmu Yesuhâlenâk menduhuakmâ manmunŋe yâkŋe konok kunnenne otmap.

¹²⁻¹³ Otmu Anitâŋe ikŋahâk lohimbi nengât topnenŋe ekmâ nâŋgâmap. Ekmâ nâŋgâmâmâ mem kiwilinenekmâ yanâmâ lohimbi nombotŋe yâkât hâkâŋ otmâ denŋe nâŋgâm kâkâsuk otmai ya betyongowuap. Yamâ nen biwinenŋe yâk kepeim manmain nen ikŋan torokatnene hâkgât menenekmâ ikŋe nanŋe baratŋe bulâŋe tuhunenehop. Yakât otmâ wawaenenekmâ Kutdânenŋe Kiristo hâŋgângumu tosa pilâningiâkgât gemu kuŋetâ muop. Yakât dopŋeâk yeŋgât bukulipyenŋe nâŋgâm bâleyiŋginomai, me sâm ge katyeknomai, me mem âlâlâ tuhuyeknomai sâp yan yengu yawuâk tosayeŋe pilâyŋginomai. Otmu yen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe menduhuakmâ konohâk otmuâmâ orotmeme yuwuya oraŋgim mannomai. Biwiyenŋe hikuakmâ konohâk otmâ mannomai. Otmu buku nombotŋe yeŋgâlen umatŋe yuwu yawu teteyiŋgimu sâtgum manmai ya yekmâ tepyeŋe nâŋgâyiŋginomai. Me buku nombotŋe senŋe âlâlâhât umburuk otmâ pâin guin otmai yawuya yekmâ ihilâk nembe kalem otyiŋginomai. Me bukulipyenŋe sâm bâleyiŋginomai yakât nâŋgâŋetâ ki sâtŋe otbuap. Ihilâk nâŋgâm kaok oraŋginomai. Me buku âlâhât me âlâhât biwiyene ki kendânomai. Me yejahât ki

nângânetâ yahatmu hâkyeje mepaenomai. Me sâmbâleyingjetâmâ nângâm ki biwiyenje ahonomai. ¹⁴Yawu otmâ buku konohâk otmâmâ tosa pilangjet. Otmu bukulipyenje nombotje nângâm bâleangim hionjakne sânetâ yanâmâ yen getehâk engatyejan genomai. Yawu otmâ yâk orop biwiyenje hikuakmâ konohâk otmu mannomai. ¹⁵Otmu Kiristohâlen torokatmâ biwi konohâk manjetâ ikjak mâmâje otyingimu biwi kaok otmâ manjet sâmbâ Anitâje meyehop. Yakât otmâmâ Anitâ mepaem yâhânomai. ¹⁶Otmu biwi nângân nângânyenje nângâm tâpikgumaihât Yesuje den sâmbâ yingio. Ya embâjâmbâek biwi nângân nângânyenje lâum gawi. Kiristohât den nângâm lâum gawi ya alahu gulahu otjetâ ya kambatje biwiyenan kinâk. Yawu otmâ yan mitihât ombe san mannomai. Otmu tâmbânenje Dawitije Anitâhât kiki pali mewangiminiop ya gurâ mem mannomai. Yawu otmâ Anitâ mepaem herenje otbainginomai. ¹⁷Otmu Kutdânenje Yesu orowâk mannehât Anitâ ikjak sâmbâ katnenehop. Yakât otmâmâ biwinyenje yâk hikum alitmâ mannom. Yakât otmâ den yuwu yawu sâmbâ, me yu ya otmain yanâmâ Yesu Kutdânenje girawu otminiop yawuâhâk otmâ mannom yanâmâ Anitâ Awojnenje mepaenom.

Hep torehenje torehenje yuwu orangim manmunje ârândân otbuap.

¹⁸Yeje Yesu Kiristo yâkâlenâk torokatmâ mansai yakât otmâ yuwu otnomai. Topje katmâ imbi yengât sâwe. Imbi yenâmâ loklipyenje yengât amutgen mannomai.

¹⁹Yâhâ lok yengât yuwu sâwe. Yen gurâ imbilipyenje tihityenje otmâ hengengum yâk yengât konok biwiyenje nângâm mannomai. Yawu gârâmâ den bâleje ihilâk sâmbâ ki hâiyeknomai. Me mem âlâlâ ki tuhuyekmâ hâhiwin yinginomai.

²⁰Yâhâ nimnaomlipyenje otmu lohimi sihan yengât sâwe. Yenâmâ Kutdâhâlen emelâk biwiyenje katbi yakât âwâ mâmâlipyenje yengât sâtyenan tem lâuyinginomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâje yekmu ârândân otbuap.

²¹Otmu âwâ mâmâlipyenje yengât sâwe. Yen nimnaomlipyenje biwiyenje hâremai hât den nângâm kinmâ ekyongonomai. Senyenjan ki genomai. Yawu otnomai yanâmâ biwiyenje âilonjo otbuap.

²²Yâhâ âi lok yengât sâwe. Yenâmâ emelâk Yesuhâlen biwiyenje katbi. Yawu gârâmâ lok kunje yengât lau lâum kinmâ âi tuhunomai. Otmu âi ya galemje nenekmu âlepje olâkgât hâkyenjak ki tuhunomai. ²³Âi tuhune sâmbâ Kutdânenje nenekmu ârândân olâkgât biwiyenje nepgâlâk sipagum kinmâ tuhunomai. ²⁴Kiristo yâhâmâ âi kunje topje topje yakât amboje tatmapgât yeje âi ya torokatmâ menomai. Yawu otjetâ yanâmâ Anitâje manman kârikjahât pat kuyingio yakât bulâje ya hâmbâi himbimân menomai.

²⁵Yâhâ lok âlâ me âlânge âi sâm yinginetâ tuhum mansaije Anitâhât den kum otmâ tâpikgunomai yakât matje hâmbâi umatjeâk menomai. Sâp patoen menduhuaknom yan Anitânge topje imbiâk mambiâk matje ki ningiwuap. Orotmemenenje ekmâ âlâku ikñiâk ikñiâk ningiwuap.

4 ¹Lok kunje papato yengât sâwe. Anita Kutdâyeje himbimân tatmapje hâmbâi topyeje ekmâ âlâku ikñiâk ikñiâk matje yingiwuap. Yakât otmâ yejahât nângâm hoj bawalipyenje tâj tânjâk otyinginomai.

Kiristohât topje nângâjetâ keterahâkgât ulitgunom.

²Bukulipne, yeje biwi hewewej otmâ Anita mepaem mannomai. Otmu Anita ulitgune sâm yan biwiyenje uhâk tatmâ yâkâlen konok hikum kinmâ ulitgunomai. ³Topje yuwuhât nengât sâm ulitgunomai. Manman kârikje yakât pat ya Anitânge Yura lok nengât kuningiop ya yawuâk pâku lohimbî ya torehen torehen mansai yengât pat kuyingiwu sâm oap. Yakât Anitânge mâtâp meningimu den ya nenje sâm tetem ekyongonmgât ulitgunomai. Nâhât den ya sâm tetem ekyongomap sâm mitihât kasaŋe mem pâi emetjan katnekjetâ tatmâ gaman. ⁴Otmu Anitânge biwiyenje mem hewewej tuhumu nâje ekyongomune nângâjetâ keterahâkgât Anita ulitgunomai.

⁵Otmu lohimbî belângen mansaije Yesuhât topje nângâjetâ gemu bet pilâmai hât yeje tihityenje oraŋim mannomai. Biwi nângân nângânyenjaŋe ki gulip malap otnomai. ⁶Me den ihilâk ki alahunomai. Den tâj tânjâk sâjetâ nângâjetâ âilonjo otbuap. Yawu gârâmâ lok nombotjaŋe den yuwu me yawu âiyongoŋetâ yakât hâum pâpgum ki kopa otnomai.

Pauloŋe den bâiŋe sâm hâreop.

⁷⁻⁹Bukunenje âlâ, kutje Tikiko, yâkje Kutdâhât hoj bawa bulâje manmap. Yawu manmâ tânnohomu biwinetje menduhuakmâ konohâk oap. Yâhâ bukunetje âlâ, kutje Onesimo, yâhâmâ yengât kapiân gâtje. Yâkjeâmâ kapi pilâm yuân toho Kiristohâlen torokatmu orowâk manmain. Lok yâhâp yu hângânyotgomune yengâlen takaromawot. Taka biwi nângân nângânyenje gemapgât yu ya teteningim gap yukât kerek sâm tetem ekyongoromawot. Ekap yu yawuhât kulemgum katyingian.

¹⁰⁻¹¹Lok âlâ, kutje Aristako, mem pâi emetjan katjetâ orowâk mansait. Otmu âlâmâ, kutje Mareko, yâhâmâ Banawahât âwâje nanje. Otmu âlâmâ Yosua, Yasto nanje. Yâkje gurâ yengât nângâyingiai. Yâhâ Mareko gârâmâ yuwu sâmune nângâjet. Yâkje yengâlen takamuâmâ buku otbaŋinomai. Yura lok kalimbu yujak kapilipyenje pilâyekmâ nengâlen torokatsai. Torokatmâ lohimbî dondâje Yesuhâlen torokatjetgât âi tânnohoŋetâ tuhum mansain.

¹²Otmu yengâlen gâtŋe âlâ, kutŋe Epapara, yâkŋe biwiŋaŋe Yesu Kiristohâlen kepeim hoŋ bawangim mansapŋe yawuâk nâŋgâyŋgiap. Otmu yeŋe Anitâhâlen torokatmâ tem lâuwangim manŋetgât ulitgum manmap. ¹³Gârâmâ nâŋe Epapara emelâk nâŋgâwangian. Yakât otmâ yâkât topŋe tipiŋe sâmunne nâŋgâŋet. Yâkŋe yen otmu Kiristohât komot âlâ Laorika otmu Hirapoli kapiân mansai kerek yengât nâŋgâyŋgim hâhiwin kakŋan manmâ gap. ¹⁴Otmu bukunenŋe âlâmâ, kutŋe Luka, yâkŋeâmâ dokta âi mem mansap. Otmu lok âlâ, kutŋe Dema, yâkŋe gurâ yawuâk nâŋgâyŋgim mansawot.

¹⁵Nâŋe Yesuhât komot Laorika kapiân mansai, otmu âlâmâ Nimpa yâkât emelan menduhuakmâ miti nâŋgâm mansai yâk yengât heronŋe nâŋgâyŋgim mansan, ya ekyongonŋetâ nâŋgânomai. ¹⁶Ekap yu mem sâlikum nâŋgâm yakât kakŋan Laorika yŋŋiŋetâ yâku sâlikum eknomai. Gârâmâ emelâk ekap âlâ Laorika yengât katban ya gurâ yengu sâlikum eknomai. ¹⁷Otmu Arikipo ekuŋetâ Kutdâŋe emelâk âi sâm waŋmu tuhum gamap ya yawuâk tuhum yâhâwuap. Yanâmâ Anitâŋe ekmu ârândâŋ otbuap.

¹⁸Nâmâ pâi emetŋan katnekŋetâ manmâ gan. Yakât otmâ nâŋgânihinomai. Anitâŋe yen orowâk talâkgât naŋgan. Otmu lok ekap yu kulemguaŋ yuŋe sâmunne kiripi nihimu bâiŋehen ninak kutne kulemguaŋ.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo